

Vzor formátu odkazů na literaturu (hlavní typy)

- podle ČSN ISO 690
- realizovaný v souladu se středoevropskými zvyklostmi

(Úvodní poznámka: ČSN ISO 690 předepisuje závazně jen *věcné* náležitosti citací, tedy jaké údaje mají obsahovat. Těchto bodů se samozřejmě zde uvedený vzor drží. Pokud však jde o použití určitých úprav písma, konkrétních oddělovačů či pořadí uvádění jednotlivých údajů, norma obsahuje jen nezávazné příklady, vycházející z její anglické verze a obsahující některé formální prvky pro české prostředí ne zrovna nejvhodnější. Zde uvedený vzor vychází v takových sporných bodech ze zdejších zvyklostí, jak je vyjadřovala předchozí ČSN 01 0197.)

1) Citace monografie (knihy, skript)

Schéma: autor (-ři), název (a příp. podnázev), kolikáté vydání, kde vydáno, kým vydáno, rok vydání, počet stran, ISBN (pokud existuje).

Příklady:

STROSSA, P.: *Vybrané kapitoly z počítačového zpracování přirozeného jazyka*. 1. vyd. Opava, Slezská univerzita 1999. 277 s. ISBN 80-7248-041-3.

WHITELOCK, P. — KILBY, K.: *Linguistic and Computational Techniques in Machine Translation System Design*. 2nd Ed. London, UCL Press 1995. 208 s. ISBN 1-85728-216-7.

2) Citace článku v monografii

Schéma: autor (-ři), název článku, název monografie, obvyklé údaje o vydání, stránkový rozsah.

Příklad:

SMALL, S. L.: A Distributed Word-Based Approach to Parsing. In BOLC, L. (ed.): *Natural Language Parsing Systems*, Berlin, Springer 1987, s. 161–201.

3) Citace článku v časopise

Schéma: autor (-ři), název článku, název časopisu, ročník, letopočet, číslo, stránkový rozsah.

Příklad:

HAJIČ, J. et al.: Současnost a budoucnost inteligentní práce s textem.
Computerworld, roč. 7, 1996, č. 51, s. 25–40.

4) Citace firemního materiálu

Schéma: jméno firmy, sídlo, název materiálu, rok vydání, počet stran.

Příklad:

SIEMENS AG, München: *Automatische Texterschliessung mit PASSAT*. 1986.
42 s.

5) Citace zdroje z Internetu

Schéma by v zásadě mělo odpovídat citaci článku nebo firemního materiálu — podle toho, k čemu má zdroj blíže. (Pochopitelně uvedeme jen takové údaje, které lze ve zdroji zjistit. Například počet stran obvykle ztrácí smysl; „rok vydání“ by smysl měl, ale málokdo ho na WWW-stránkách udává. Ani autor nemusí být často zjistitelný — v tom případě ale možná jde spíše o firemní materiál, a pak je třeba začít jménem firmy!)

NEZBYTNÉ JE V TOMTO PŘÍPADĚ PŘIDAT:

datum citování (tj. datum, kdy byl elektronický dokument skutečně viděn),
přístupovou adresu (URL).

Příklad:

GLUCOSE Development Corp.: *Data Hammer is Here*. [Cit. 25.11.1999.]
<http://www.glu.com/DataHammer.html>

6) Citace normy apod.

Schéma: identifikátor a název normy, obvyklé údaje o vydání, příp. další údaje charakteristické pro tento typ literatury — viz příklad.

Příklad:

ČSN 01 0194: *Referát a anotace*. Praha, Vydavatelství ÚNM 1983. 12 s. Změna a
— 4/1987.

7) Citace diplomové práce apod.

Schéma: autor, název, rok vypracování, počet stran, konkrétní druh práce a místo, kde byla obhájena.

Příklad:

ZLOCH, T.: *Gramatický korektor Grammatik 5 a anglické texty českých autorů*. 1995. 76 s. + přílohy. Diplomová práce obhájená na FIS VŠE Praha.

Několik obecných poznámek k výše uvedeným bodům:

1. Více autorů je u nás zvykem oddělovat pomlčkou, tj. znakem „—“. (Nikoli „-“, to je spojovník a ten se správně používá jen uvnitř slov nebo jako oddělovač skupin číslic! Pomlčku lze ve Wordu vložit do textu pomocí kombinace kláves **Ctrl**, **Alt** a **-**.) Obvykle se vypisují maximálně tři autoři.
2. Místo většího množství (zpravidla více než 3) autorů lze uvést jen prvního (hlavního) a za jeho jméno zkratku „a kol.“ nebo „et al.“ (což je mezinárodně používané vyjádření téhož).
3. Pokud má dílo opravdu velké množství autorů, mívá tzv. hlavní zodpovědnost za dílo jeden, u jehož jména je uváděno „sestavil“ nebo něco podobného. To se v citacích zpravidla vyjadřuje mezinárodní zkratkou „ed.“ (příp. „eds.“, je-li více sestavovatelů) nebo českou „red.“.
4. Ve stránkovém rozsahu („od–do“) se správně používá znak „–“. To není ani pomlčka ani spojovník, ale právě znak s významem „až“. (Ve Wordu jej nejspíše vložíte pomocí kombinace kláves **Ctrl** a **-**.)
5. Uvedené příklady nejsou žádná dogmata, můžeme si je v detailech různě upravit, máme-li k tomu rozumný důvod. **Hlavní je jedno: uvádět alespoň v rámci jedné práce všechny citace ve stejné úpravě!**

A konečně, jak na citované zdroje odkazovat ve vlastním textu:

Ve středoevropských vědeckých textech je asi nejběžnějším způsobem seznam citovaných zdrojů (umístěný na konci celého textu) **očíslovat arabskými číslicemi v hranatých závorkách** — [1], [2] atd. — a **stejnou formou** odkazovat na citované zdroje tam, kde je potřeba.

Příklad:

... K výše uvedenému pojetí problematiky se hlásí řada expertů [7, 12, 63, 66].
Objevují se ovšem i vážné výhrady, týkající se například klasifikace případů [13].

...

Jiný způsob, oblíbený zvláště v anglicky mluvících odborných komunitách, je odkazovat na citované zdroje prostřednictvím příjmení autora (resp. jména firmy) a roku zveřejnění („Zloch 1995“ ap.). Tento způsob je ovšem poněkud problematický, pokud citujeme více prací stejného autora ze stejného roku. Pak je třeba použít např. rozlišující písmena identifikující jednotlivé publikace jak v seznamu, tak ve vlastním textu („Novák 2001a“, „Novák 2001b“ ap.). Také je třeba pro tento způsob odkazování vhodně zkrátit příliš dlouhá jména firem, názvy dokumentů bez jakékoli autorizace ap. Obecně je možné tvrdit, že se tato forma citování pro české prostředí příliš nehodí, protože má-li být opravdu přehledná, vyžaduje poněkud jiné uspořádání údajů v seznamu zdrojů, než je u nás obvyklé.

Někdy se oba výše uvedené přístupy kombinují tak, že se jednotlivým zdrojům přiřadí umělé zkratkové identifikátory (zpravidla opět v hranatých závorkách) kombinující např. první písmena jmen autorů a poslední dvojčíslí roku vydání díla. Pak například dvě citované publikace Jana Nováka z r. 2001 můžeme označit [NoJ01a] a [NoJ01b]... Takové identifikátory potom samozřejmě musíme uvést i u jednotlivých položek seznamu citované literatury — jako určitou specifickou variantu „ručního číslování“.

I zde platí, že si můžeme obecná pravidla různě upravit, máme-li k tomu rozumný důvod, především však musíme pravidla, která jsme si stanovili, bez výjimky respektovat. **Zásadní požadavek přitom je, aby odkazy z vlastního textu na položky seznamu použité literatury byly stručné, ale jednoznačné, a přehledné!**

Zpracoval P. Strossa.

Poslední aktualizace 19.5.2011.